

Är det någon idé med folkbibliotek?

I bis nr 2 svarade Bengt Göransson och Per Sundgren på vår enkät om folkbildning och folkbibliotek. I det här numret ger Barbro Hedvall, ledarskribent på DN och Christina Garbergs-Gunn, bibliotekarie på Brunnsvik sina svar.

Barbro Hedvall:

Definiera folkbildning?

Svårt. Möjligen en gemensam kunskapsgrund som vi kan relatera till i offentligheten. Konkretiserat i sådant som vi behöver som medborgare för att rösta och deklarerat. Det är emellertid väl snävt och torrt. Folkbildning som begrepp måste också rymma utblick och förmåga till orientering och reflektion. Grunden lägger skolan och de tidiga åren i hemmet, sedan spelar medier och egen aktivitet roll. Plus livserfarenheten.

Användbart?

Ja.

Folkbibliotekens roll?

En basresurs, gemensamt finansierad och tillgänglig för alla. För att det senare ska bli verklighet räcker det inte med att anslå öppettider: Här krävs insatser av kunnig personal.

Biblioteket ska alltså inte blott passivt vänta på sina "kunder" utan aktivt visa sig.

Ett folkbildande bibliotek betyder samlingar förstås, men också kunskapsbank och aktiva program. Förbindelsen skola-bibliotek-föreningsliv är given. Ett bibliotek får heller inte bli en bestsellerlista, där krävs kvalitet och lagerhållning.





Hur definierar du folkbildning idag?

Oscar Olssons devis "Inte bara för utan genom folket" tycker jag håller bra även nu på 2000-talet. Begreppen fri och frivillig hör samman med folkbildning. Grundläggande för all demokrati är att varje människa kan kommunicera, har ett språk för samtal, vågar tala; att dörrar öppnas och att det är högt i tak. Kampen mot kommersialism och fördumning måste kännas självklar. Folkbildning växer fram utifrån ett behov, underifrån mot det etablerade samhället och mot den befintliga makten. Den ska rymma visioner, riva rädslor. Folkbildning för mig andas revolt. Mot härskarna, för folket, genom folket.

Är det ett användbart begrepp idag? (inte minst därför att många folkbibliotek idag står främmande för begreppet som de tycker är "anno dazumal")

Det beror på vem som säger det, hur, var, när och varför. Jag anser att begreppet folkbildning måste tydligt definieras. Det får inte vara ytbildning, men frivillig utbildning utan examina och styrande regler är OK. Då kan utbildning bli till bildning, folkbildning. Jag tror på det lustfyllda och livslånga lärandet. Jag tror också på mentala frizoner.

Vilken roll anser du att folkbiblioteken bör, ska, eller redan har i folkbildningen idag?

Folkbiblioteken bör tydligare fundera över sin roll, varför de finns till. Se att de är grenar på folkbildningsträdets, tillsammans med studieförbund och folkhögskolor. Biblioteken måste i alla läger slåss för yttrande- och tryckfrihet, synliggöra varför det fria ordet är en nödvändighet för demokratin. Ge sig ut i debatten. Det handlar bl a om att värna om kulturtidskrifter och exponera romaner, noveller och diktsamlingar från okända sfärer. Lyfta fram röster som sällan hörs. Det finns för få bibliotekarier som vågar ta ton. Folkbiblioteken är inga kommersiella marknadsplatser utan mentala frizoner. Oavsett var du kommer ifrån, vem du är, vilka tankar du har bör biblioteken vara mötesplatser och också erbjuda alternativ. Biblioteken har en skyldighet som jag ser det att visa det osynliga. Samarbetet med fackliga organisationer – inte minst arbetsplatsbibliotek – och andra läsfrämjande verksamheter bör prioriteras. Bibliotekarierna bör röra sig mer utanför bibliotekets väggar, värna kulturarvet men också välkomna oväntade uttrycksformer.

Christina Garbergs-Gunn